

**ЗНАНИЯ, ПОВЕДЕНИЕ И НАВИЦИ
НА УЧЕНИЦИТЕ ОТ 9 ДО 12 ТИ КЛАС ОТ ГРАД СОФИЯ
ПО ОТНОШЕНИЕ НА ХИВ/СПИН
И СЕКСУАЛНО ПРЕДАВАНИТЕ ИНФЕКЦИИ**

СПИН е хронично вирусно заболяване, при което се уврежда клетъчният имунитет и се развиват тежки инфекции и ракови заболявания, водещи до смърт. То се предизвиква от вируса ХИВ.

СПИН опустошава човешки общности по цял свят. Той е водещата причина за смъртните случаи на хората в активна възраст. По данни на Обединената програма за СПИН на ООН, в света общо над 78 милиона души са инфектирани с ХИВ от началото на пандемията. Починалите са над 39 милиона души, а живеещите с вируса хора са повече от 37 милиона.

По данни на „Националната програма за превенция и контрол на ХИВ/СПИН“ на Министерство на здравеопазването, към 16 май 2017 година са регистрирани общо 2556 ХИВ позитивни българи, в т.ч. 82 – през тази година. Към 30 април в секторите за лечение са проследявани общо 1212 души с ХИВ.

През изминалата година са починали 22 – ма души, а 1000 са починалите от 1986 до началото на тази година.

Една от рисковите групи за заразяване с ХИВ са младите хора, особено уязвими в периода на първите си сексуални контакти. Затова и превенцията на СПИН и рисковото сексуално поведение трябва да започне от най - ранна възраст. Обучението на подрастващите по проблемите на сексуалното общуване е предпоставка за информирания и отговорен избор, който те ще правят през целия си живот.

През периода април – май 2017 година екип на СРЗИ проведе социологическо проучване за установяване на знания, поведение и навици на ученици от 9 до 12 – ти клас от град София по отношение на ХИВ/СПИН и сексуално предаваните инфекции.

Изследването е извадково, представително, дескриптивно, количествено.

Регистрирането на първичните данни се осъществи чрез пряка анонимна групова анкета. Стандартизиращият въпросник включва 15 закрити въпроса, обединени в две тематични области – знания и поведение на учениците за ХИВ.

Данните са обработени чрез Microsoft Excel.

Изследването се проведе в 13 столични училища: НППФ, 157 СУ, 74 СУ, 14 СУ, 118 СУ, 79 СУ, 1 СУ, 32 СУ, 166 Спортно училище, 29 СУ, 66 СУ, 94 СУ и СГХСТ.

Обхват на изследването: 511 ученици (242 момчета и 269 момичета) от 13 до 20 годишна възраст.

I. ЗНАНИЯ ЗА ХИВ И СЕКСУАЛНО ПРЕДАВАНИ ИНФЕКЦИИ

Повишаването на информираността на младите хора за ХИВ/СПИН, пътищата за заразяване и начините за предпазване е най - добрата превенция на рисковото сексуално поведение, защото дава възможност на младите хора да направят мотивиран избор. Колко информирани са учениците от столичните училища?

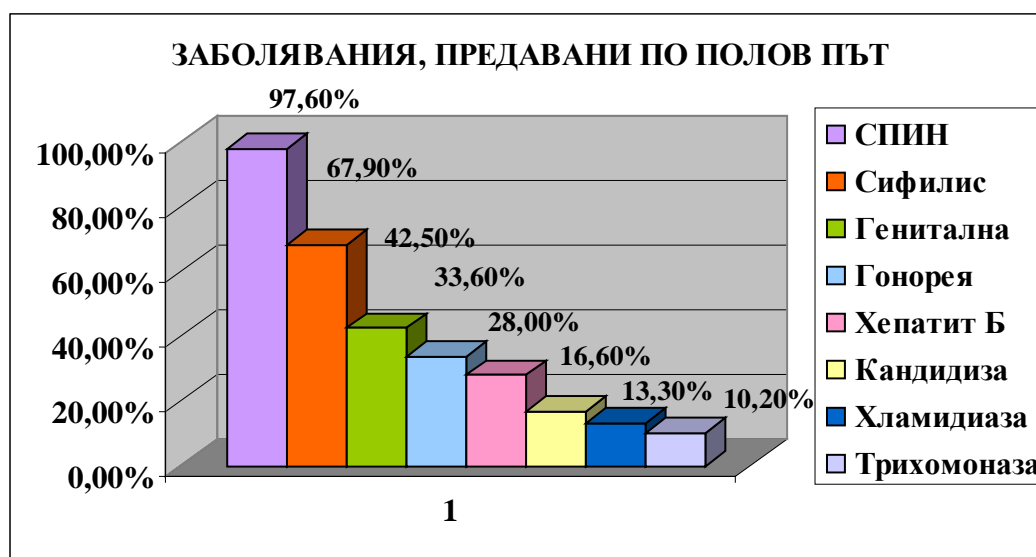
1. ЗАБОЛЯВАНИЯ, ПРЕДАВАНИ ПО ПОЛОВ ПЪТ

Почти всички ученици (97, 6%) знаят, че СПИН е сексуално - преносима инфекция. Следват, макар и не с такава категоричност, отговорите „Сифилис” – 67,9%, „Генитална брадавица” – 42,5% и „Гонорея /трипер/” – 33,6%.

По - малко от една трета от учениците са посочили, че заболявания, предавани по полов път са: „Хепатит-Б” – 28, 0%, „Кандидоза” – 16,6%, „Хламидиоза” – 13,3%, „Трихомоназа” – 10,2%.

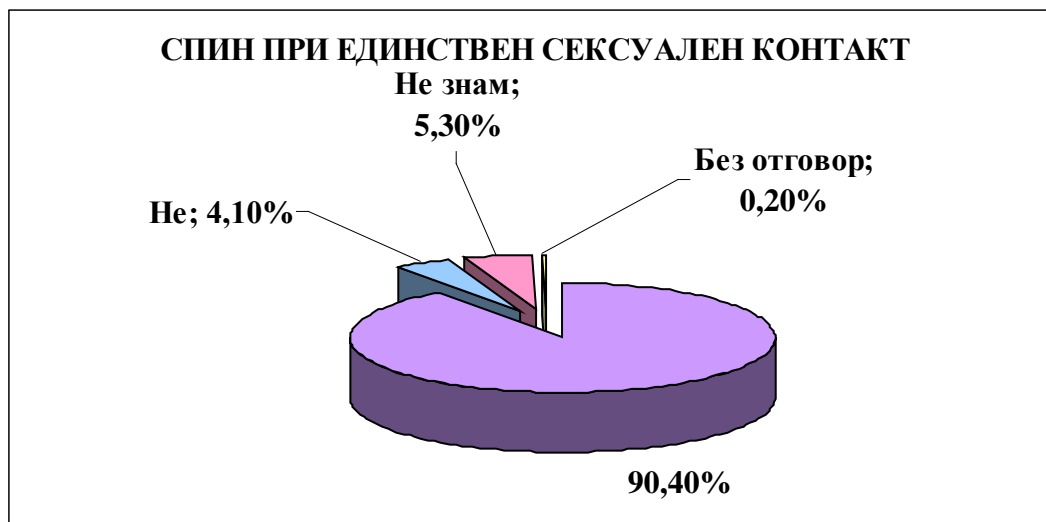
Подвеждащите отговори „Трихинелоза” и „Лаймска болест” са посочени съответно от 7, 0% и 3, 7 % от запитаните.

Няма съществена разлика в разпределението по пол.

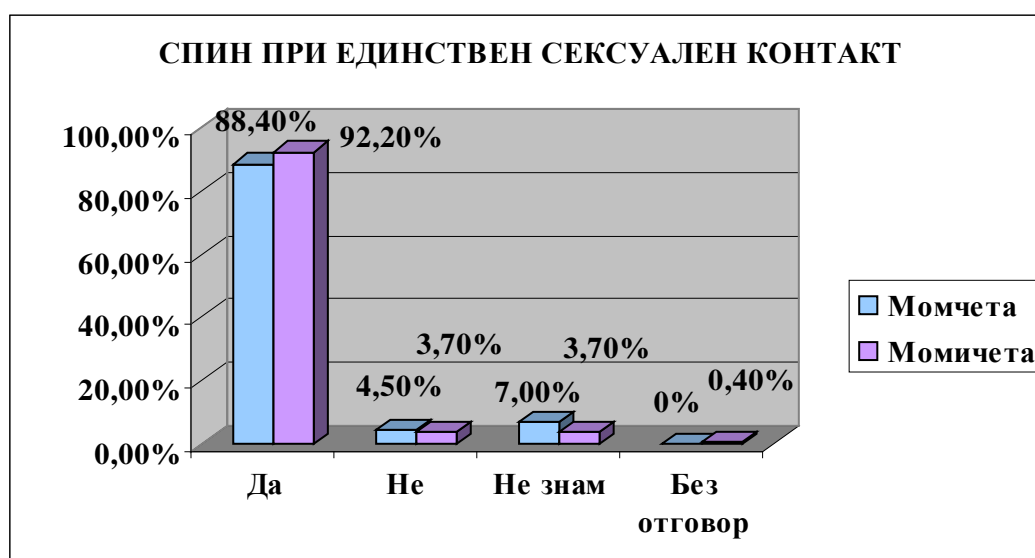
2. СПИН ПРИ ЕДИНСТВЕН СЕКСУАЛЕН КОНТАКТ

Почти всички запитани ученици (90, 4%) считат, че има риск от заразяване със СПИН или друга инфекция, предавана по сексуален път дори и при един-единствен сексуален контакт; 5, 3% са отговорили, че не знаят, а 4,3% – че не е възможно.

Момичетата са по-добре информирани от момчетата за риска от заразяване при единствен сексуален контакт:

- Възможно е заразяване - 88,4% от момчетата и 92,2% от момичетата;
- Не е възможно заразяване - 4,5% от момчетата и 3,7% от момичетата;
- Не знаят - 4,5% от момчетата и 3,7% от момичетата.

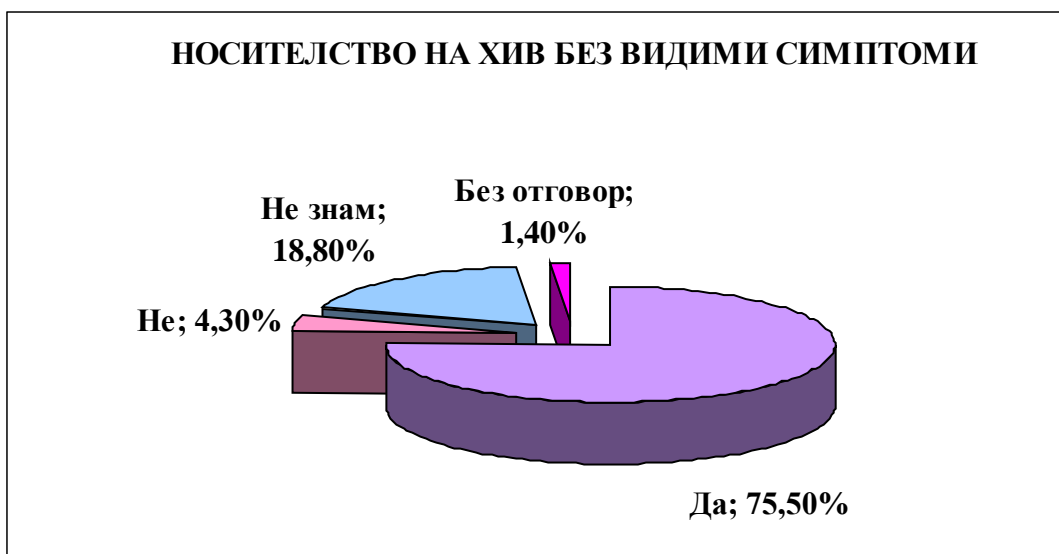

3. НОСИТЕЛСТВО НА ХИВ БЕЗ СИМПТОМИ

Три четвърти (75,5%) от запитаните ученици са информирани, че човек може да носи вируса ХИВ и да го разпространява без да има симптоми или да боледува от

СПИН. Останалите се разпределят както следва: не е възможно – 4,3%, не знам – 18,8% и без отговор – 1,4%.

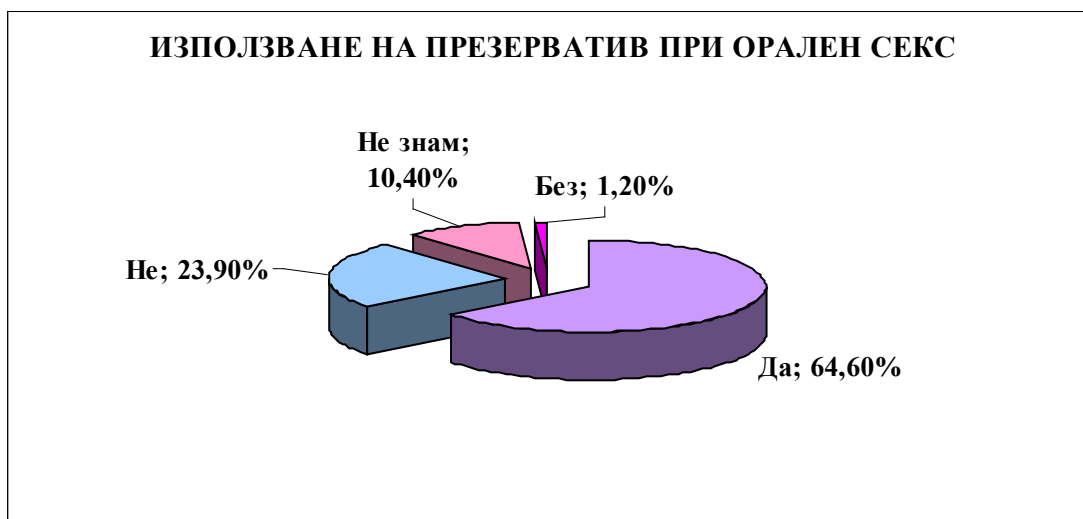
Няма съществена разлика в разпределението по пол.

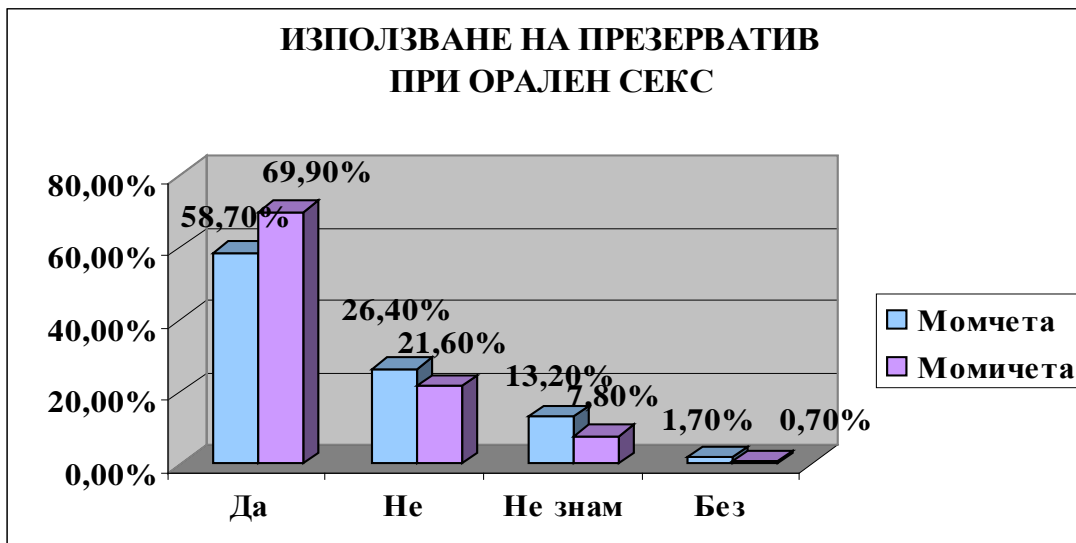
4. ИЗПОЛЗВАНЕ НА ПРЕЗЕРВАТИВ ПРИ ОРАЛЕН СЕКС

Почти две трети от учениците (64, 6%) са на мнение, че трябва да се използва презерватив при орален секс за предпазване от СПИН и други инфекции, предавани по сексуален път. Около една четвърт (23, 9%) считат, че не е необходимо, а 10, 4% - не знаят.

Останалите до 100% не са отговорили.

Момчетата са значително по - добре информирани от момчетата за необходимостта от презерватив при орален секс (69,9% срещу 58,7%). Очаквано, повече момчета са отговорили с „не“ и „не знам“, съответно (26,4% срещу 21,76%) и (13,2% срещу 7,8%).

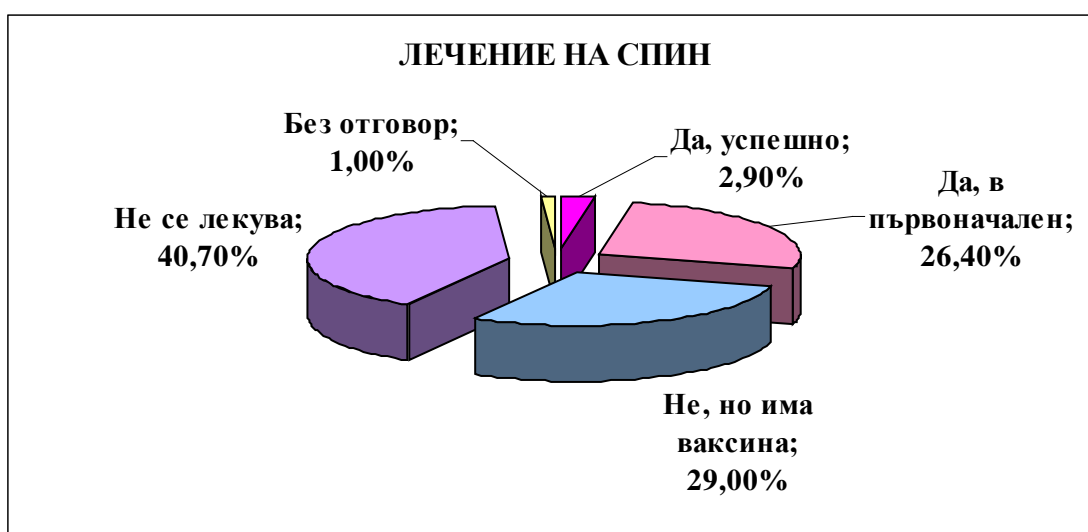

5. ЛЕЧЕНИЕ НА СПИН

Резултатите от изследването показват, че учениците от столицата не са добре информирани относно лечението на СПИН. Разпределението на отговорите е както следва:

1. „Не се лекува изобщо“ – 40,7%;
2. „Не, но има ваксина, която предотвратява“ – 29,0%;
3. „Да, но само в началния стадий“ – 26,4%;
4. „Да, лекува се успешно“ – 2,9%.

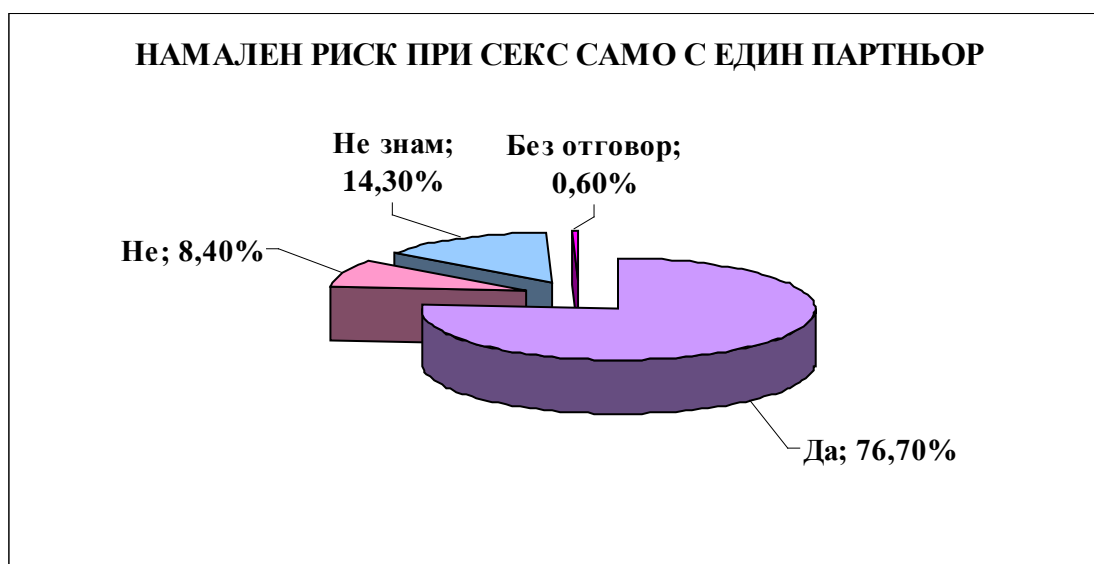
Не са отговорили на въпроса 1,0% от запитаните.

6. НАМАЛЕН РИСК ПРИ СЕКС САМО С ЕДИН ПАРТНЬОР

Положително е, че три четвърти (76,7%) от респондентите преценяват, че може да се намали риска от заразяване с ХИВ/СПИН, ако се прави секс само с един партньор, който със сигурност не е инфектиран.

Не могат да преценят – 14,3% от учениците и не мислят, че рискът не може да се намали – 8,4%. Не са отговорили 0,6% от запитаните.

7.НАЧИНИ НА ЗАРАЗЯВАНЕ С ХИВ

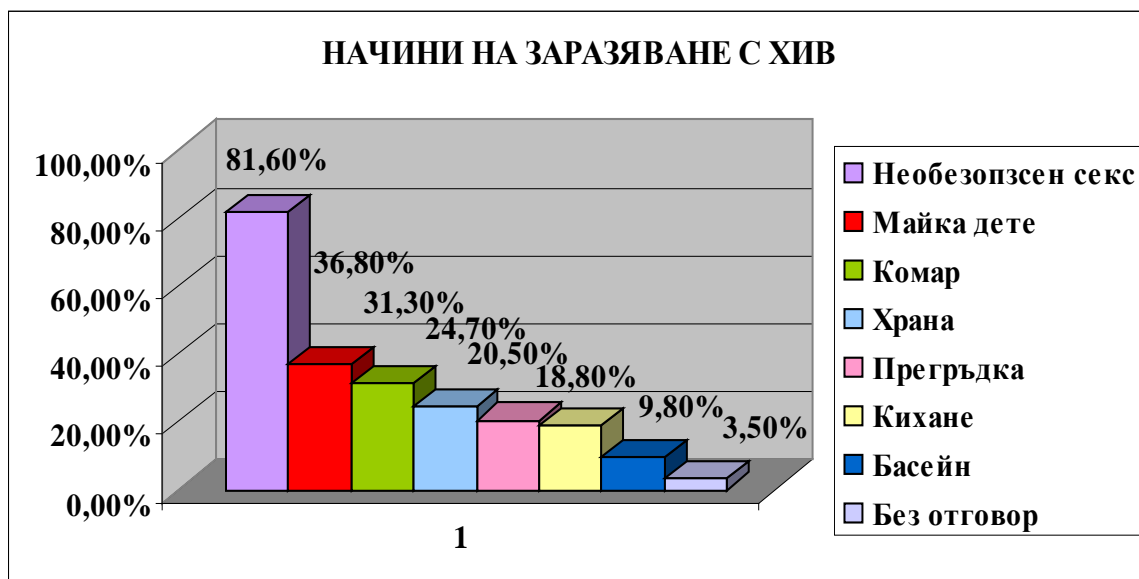
Почти всички запитани ученици знаят, че с ХИВ може да се заразим при необезопасен сексуален контакт, но едва една трета – че се предава от бременна жена на плода. Същевременно не малка част от учениците не могат да разграничат митовете от реалните начини за заразяване с ХИВ, което е обезпокоително от гледна точка на предпазването от заразяване.

Според информираността си за начините на заразяването с ХИВ, учениците от столичните училища ги подреждат в следния ред:

1. Необезопасен сексуален контакт – 81,6%;
2. От заразена бременна жена на бебето – 36,8%;
3. Ухапване от комар – 31,3%;
4. Споделяне на храна с инфектиран с ХИВ – 24,7%;
5. Прегръдка или целувка – 20,5%;
6. Ако заразен с ХИВ киха наоколо – 18,8%;
7. При плуване в обществен басейн – 9,8%;

8. Без отговор – 3,5%.

Няма съществени различия на резултатите по пол.

8. СРЕДСТВА ЗА ПРЕДПАЗВАНЕ ОТ ХИВ

Профилактиката на СПИН включва: използване на презерватив при всички полови контакти; контрол на всички кръвни продукти, органи за присаждане, дарена сперма и майчино мляко за заразеност от ХИВ; използване на индивидуални спринцовки и игли и ефикасна дезинфекция на всички инструменти, които могат да бъдат преносители на вируса.

Информираността на учениците за методите за предпазване от ХИВ е гаранция за надеждна и сигурна защита. В анкетната карта са включени и подвеждащи отговори, които трябва да покажат колко задълбочени са познанията им. Резултатите от изследването показват, че почти всички ученици (92,1%) знаят, че презервативът със сигурност предпазва от ХИВ и други СПИ, а почти половината (47,9%) са посочили и дамския презерватив.

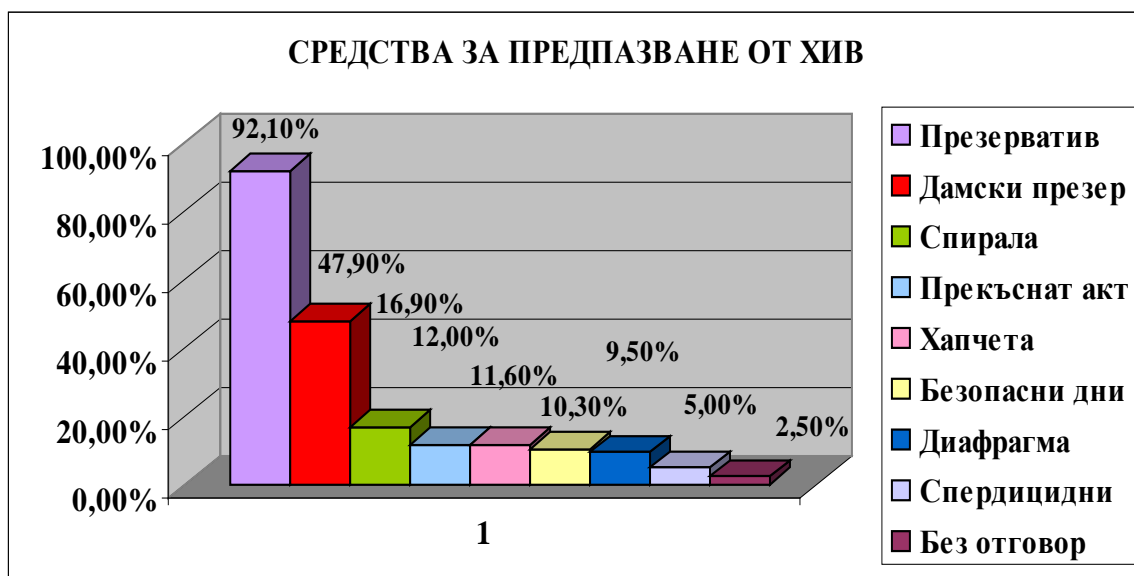
За съжаление не малко ученици погрешно са посочили методи за контрацепция, които обаче не предпазват от заразяване с ХИВ и СПИ. Разпределението на отговорите е както следва:

1. Спираля – 16,9%;
2. Прекъснат полов акт – 12,0%;
3. Хапчета против забременяване – 11,6%;
4. Метод на безопасните дни – 10,3%;

5. Диафрагма /шапчица/ – 9,5%;

6. Спермицидни кремове – 5,0%.

Не са отговорили на въпроса 2,5% от запитаните.

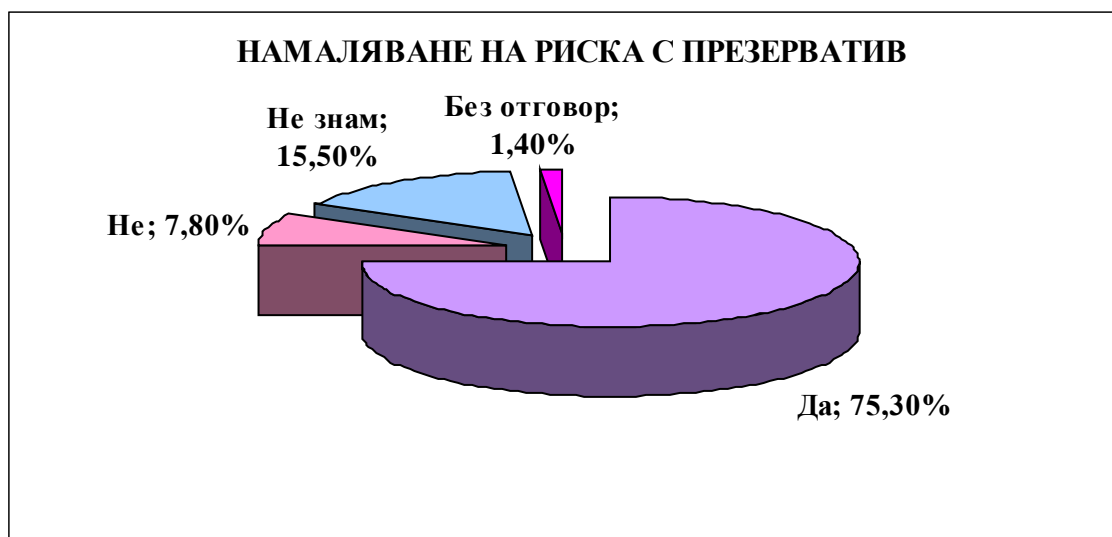

9. НАМАЛЯВАНЕ НА РИСКА С ПРЕЗЕРВАТИВ

Три четвърти (75,3%) от учениците в столичните училища са добре информирани, че може да се намали риска от заразяване с ХИВ, ако се използва винаги и правилно презерватив.

За съжаление 15,5% са отговорили, че не знаят, а 7,8% – че не намалява риска.

Не са отговорили 1,4% от запитаните.

II. ПОВЕДЕНИЕ И НАВИЦИ ПО ОТНОШЕНИЕ НА ХИВ И СЕКСУАЛНО ПРЕДАВАНИТЕ ИНФЕКЦИИ

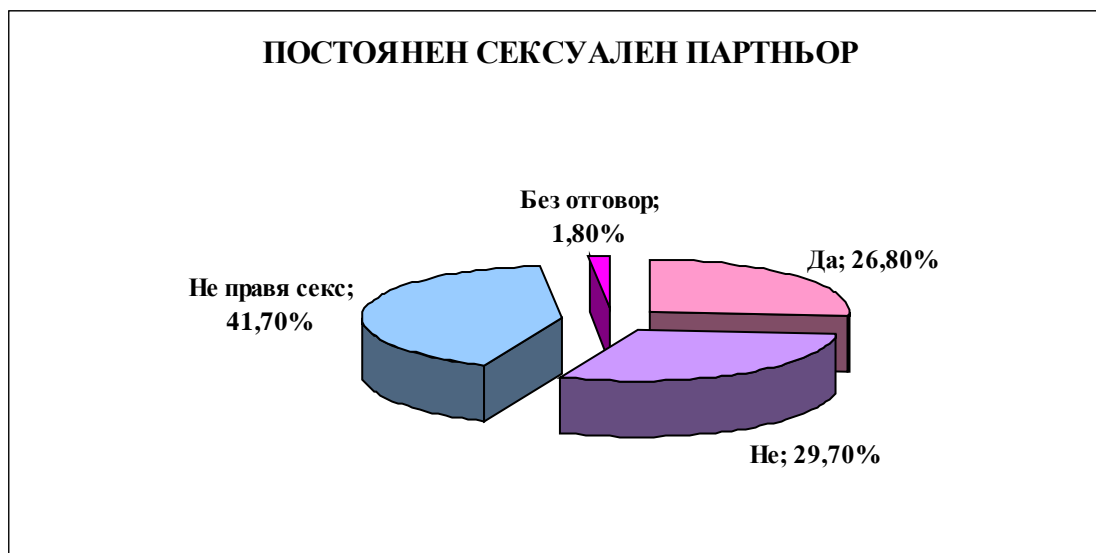
Рисковото сексуално поведение се свързва с ранно започване на полов живот, голям брой сексуални партньори, случайни сексуални контакти, секс без презерватив, употреба на алкохол и наркотични вещества. По данни на СЗО, публикувани през 2015 година, 20% от младите хора в България имат рисково сексуално поведение. Какви са резултатите от настоящото изследване за учениците от столичните училища?

1. ПОСТОЯНЕН СЕКСУАЛЕН ПАРТНЬОР

Малко повече от една четвърт (26,8%) от учениците в столицата между 15 и 19 години имат постоянен сексуален партньор/ка, а 29,7% – нямат постоянен.

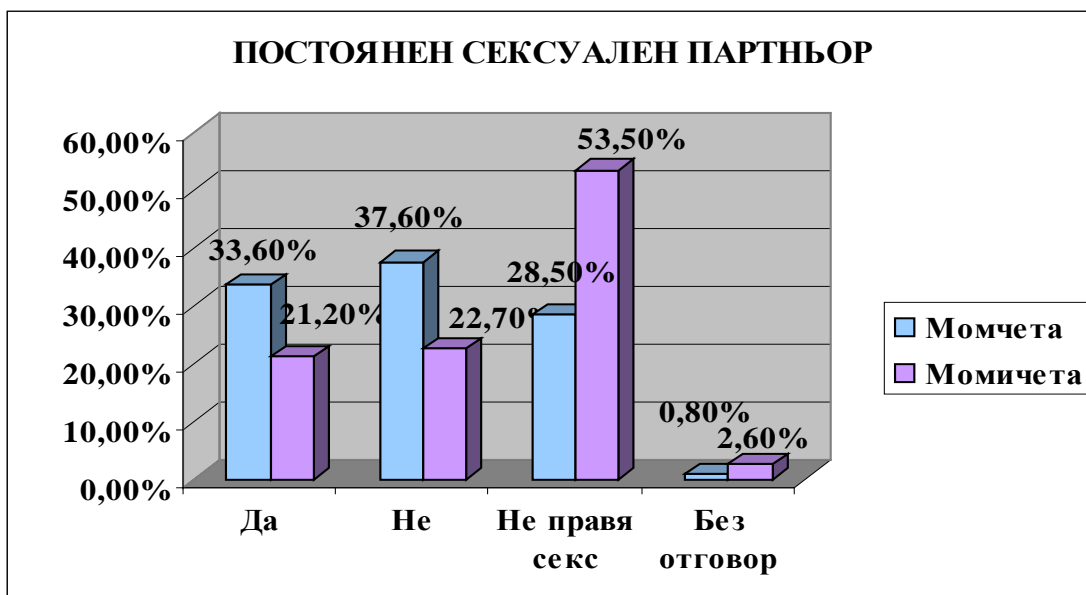
Не правят секс 41,7% от тях.

Не са отговорили 1,8%.

Има същесвено разминаване на резултатите по пол относно сексуалното поведение и навици на учениците:

- Имат постоянен сексуален партньор/ка – 33,6% от момчетата и едва 21,2% от момичетата;
- Нямат постоянен сексуален партньор/ка – 37,6% от момчетата и 22,7% от момичетата;
- Не правят секс – 28,5% от момчетата и 53,5% от момичетата.

2. ПОЛЗВАНЕ НА ПРЕЗЕРВАТИВ

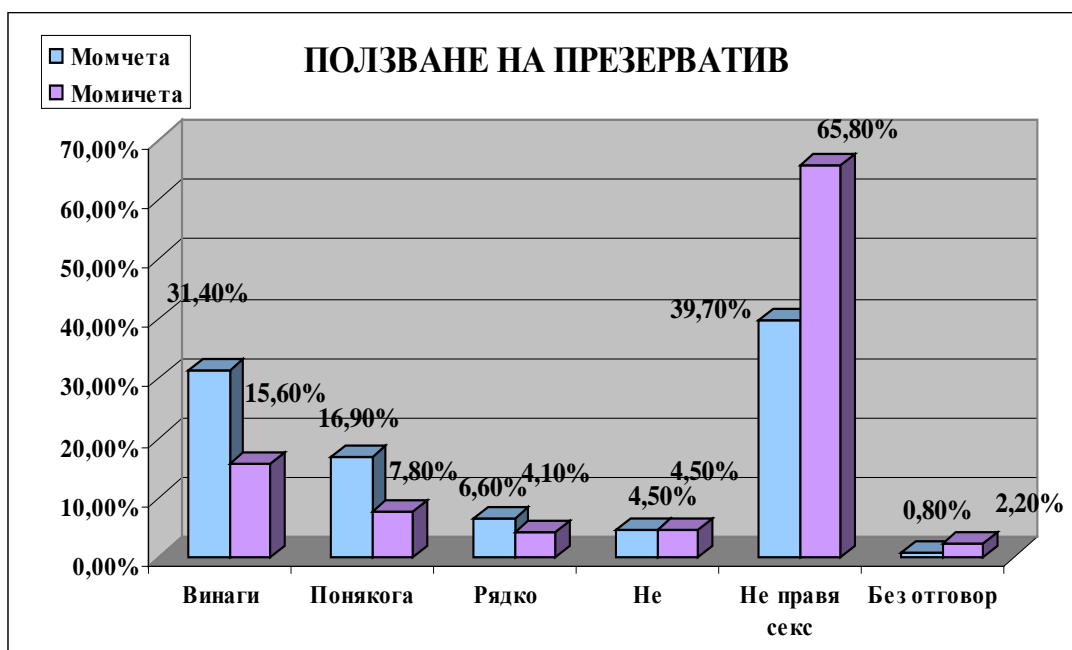
По-малко от една четвърт (23,1%) от учениците в столичните училища използват винаги презерватив, а 53,4% още не водят сексуален живот.

За съжаление около една пета от учениците не използват редовно презерватив, в т.ч. използват, но не всеки път – 12,1%; използват, но много рядко – 5,2% и никога не употребяват презерватив – 4,5%.

Не са отговорили на въпроса 1,6% от запитаните.

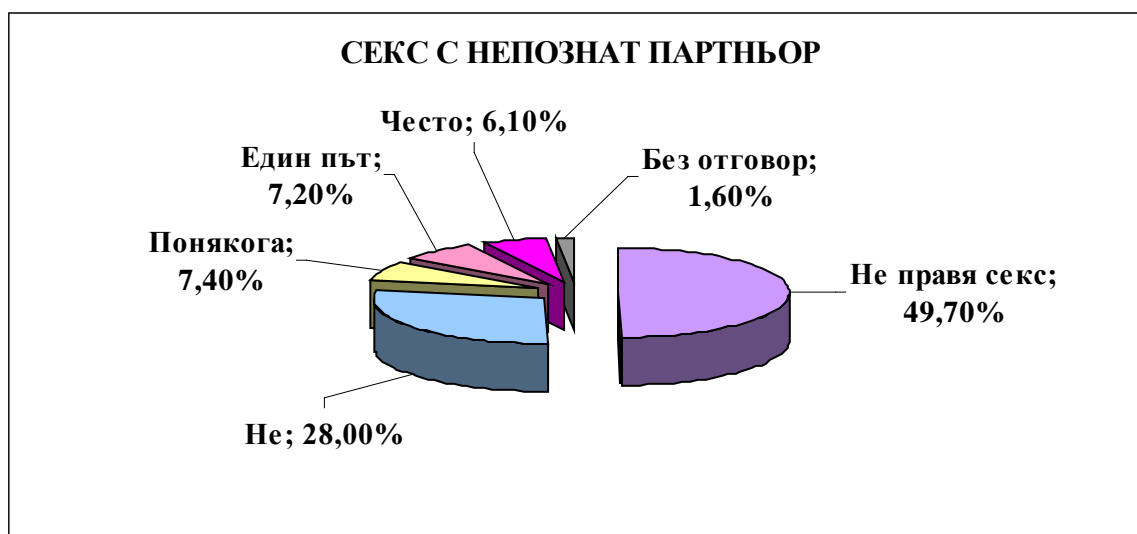
Разпределението на резултатите по пол показва съществена разлика в поведение между момчетата и момичета: двойно повече момичета отколкото момчета не правят секс (65,8% срещу 39,7%), но пък двойно повече момчета винаги използват презерватив (31,4% срещу 15,6%).

3. СЕКС С НЕПОЗНАТ ПАРТНЬОР

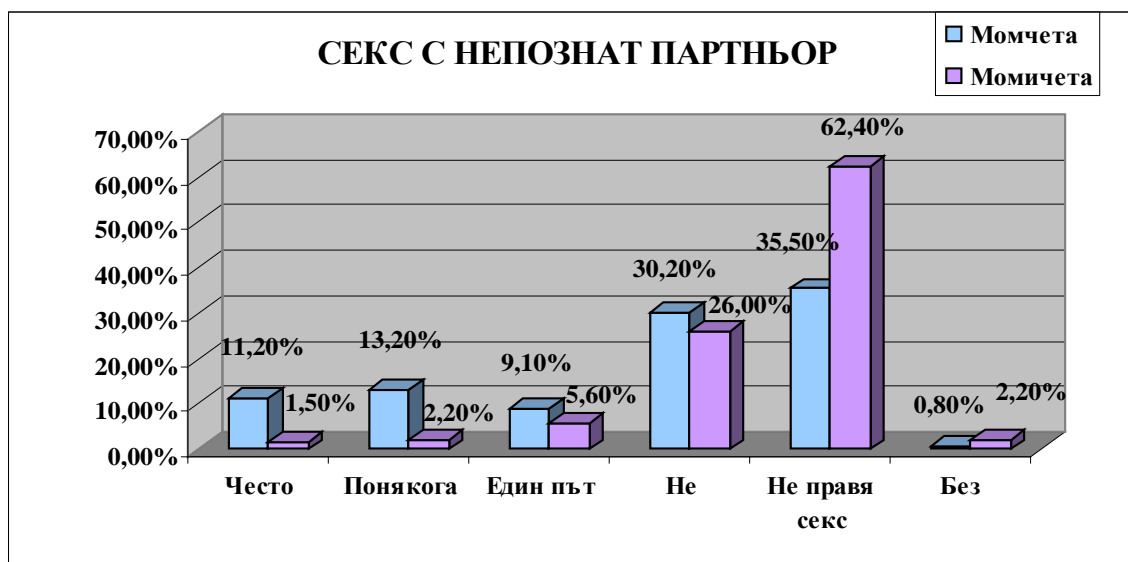
Резултатите от изследването показват, че повече от три четвърти от учениците в София имат отговорно сексуално поведение по отношение на сексуалните контакти с непознат или малко познат партньор/ка, в т.ч. 49,7% са заявили, че още не правят секс, а 28% – че никога не са имали случайни контакти.

За съжаление, около една пета са заявили, че са имали такива с различна честота. Резултатите са сходни с данни от аналогични изследвания (национални и на СЗО).

Според резултатите от изследването рисково сексуално поведение имат повече момчета отколкото момичета. Разпределението на отговорите по пол е както следва:

1. Да, много пъти – (11,2% от момчетата и 1,5% от момичета);
2. Няколко пъти – (13,2% от момчетата и 2,2% от момичета);
3. Един път – (9,1% от момчетата и 5,6% от момичета);
4. Никога – (30,2% от момчетата и 26,0% от момичета);
5. Още не правя секс – (35,5% от момчетата и 62,4% от момичета).

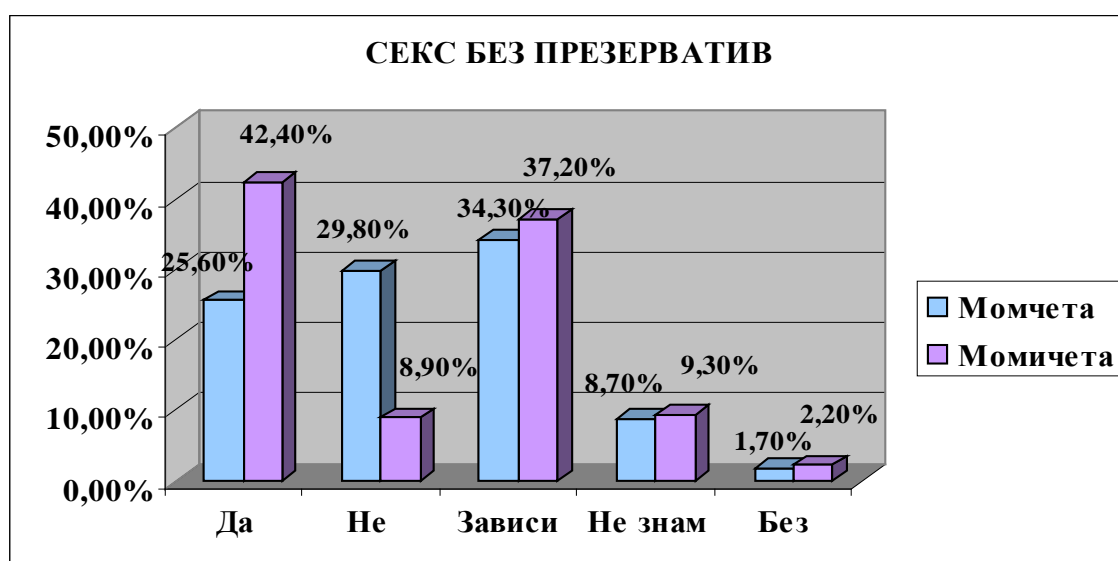
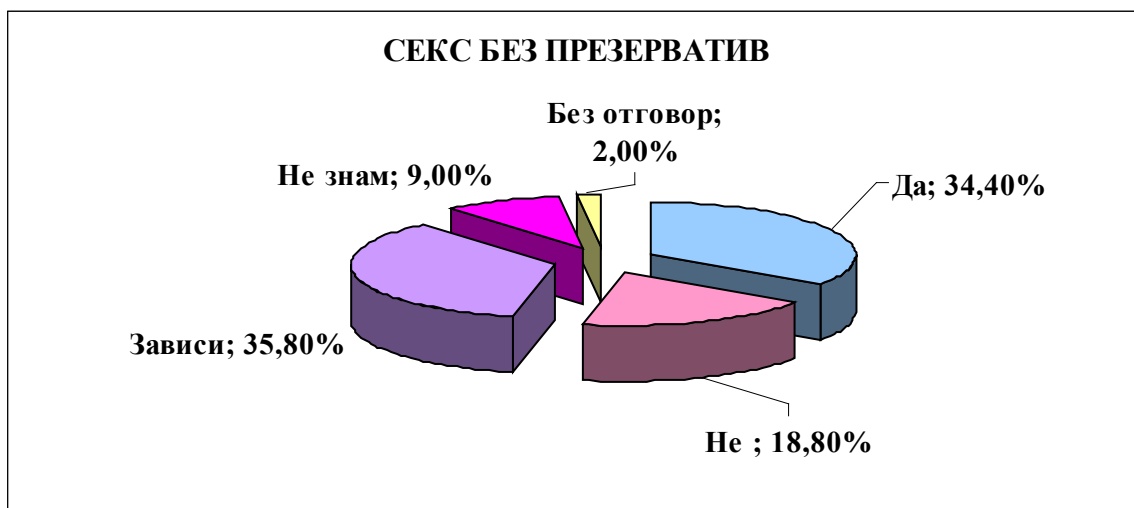
4. СЕКС БЕЗ ПРЕЗЕРВАТИВ

Един от аспектите на отговорното сексуално поведение е намаляване на риска от нежелана бременност, заразяване с ХИВ и други СПИ.

За съжаление данните от изследването сочат, че едва една трета от запитаните ученици, повече момичета, биха отказали да правят секс, ако партньорът/партньорката им не желае да ползва презерватив.

1. Да – 34,4% (25,6% от момчетата и 42,4% от момичета);
2. Не – 18,8% (29,8% от момчетата и 8,9% от момичета);
3. Зависи дали му/й вярвам – 35,8% (34,3% от момчетата и 37,2% от момичета);
4. Не знам – 9,0% (8,7% от момчетата и 9,3% от момичета).

Не са отговорили 2% от изследваните лица.

ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ

Изследването установи следните по-съществени резултати относно **сексуалното поведение** на учениците от 9 до 12 клас от град София:

Малко повече от половината от учениците в столицата (с леко разминаване на данните в различните отговори) все още нямат сексуални контакти; около една четвърт имат постоянен сексуален партньор;

Положително е, че три четвърти от учениците нямат сексуални контакти с непознат или малко познат партньор, една пета винаги използват презерватив при сексуален контакт; една трета биха отказали секс, ако партньорът им не желае да ползва презерватив.

Все пак една пета от учениците от 9 до 12 – ти клас от столицата имат рисково сексуално поведение.

Резултатите за **информираността** на учениците относно ХИВ и СПИ са по-скоро **положителни**.

Почти всички изследвани знаят, че:

- СПИН е сексуално-преносима инфекция и че има риск от заразяване дори и при един-единствен сексуален контакт;
- презервативът със сигурност предпазва от ХИВ и други СПИ и че трябва да се използва и при орален секс за намаляване на риска;
- с ХИВ може да се заразим при необезопасен сексуален контакт.

Три четвърти от учениците са информирани, че човек без всякакви симптоми може да е носител и да разпространява вируса ХИВ и че риска от заразяване с ХИВ може да се намали, когато:

- се използва винаги и правилно презерватив;
- сексуалните контакти са само с един партньор, който със сигурност не е инфектиран.

Учениците **не са добре информирани** относно:

- сексуално-преносимите инфекции, освен СПИН;
- не могат да разграничат митовете от реалните начини за заразяване с ХИВ, което е обезпокоително от гледна точка на предпазването от заразяване;
- погрешно считат, че някои от методите за контрацепция предпазват от заразяване с ХИВ и СПИ;
- лечението на ХИВ/СПИН.

Резултатите от изследването показват необходимост от планиране и реализиране на дейности в следните приоритетни сфери:

- Повишаване на знанията на учениците с цел превенция на рисковото сексуално поведение;

- Изграждане на умения и навици за практикуване на здравословен сексуален живот; формирането на отговорно поведение и уменията да се управлява риска не само чрез ползването на презервативи, а чрез усвояването на умения за пълноценно общуване, свободно защитаване на позицията и устояване на натиска.